

Et krigsherjet Tyskland ødelata barndommen min

Hjemlandet hans var blitt en del av Hitlers rike, og den unge, pene mannen fant seg plutselig som soldat i en krig han både fryktet og hatet. Han var bare 19 år og elektrikerlærling og visste ikke mye om Norge da han ble sendt dit, som en av de soldatene som skulle vokte grensen mot Sverige så ingen rømte over til friheten der.

Særlig nidkjær i tjenesten var han ikke, og han snudde gjerne ryggen til og lukket øynene om han så noen som søkte mot grensen . . . Men én ting brukte han øynene til, og det var å se på den unge bondedatteren som bodde like ved. Og hun så på ham. Gnisstent var tent.

Hun fulgte hjertets og ikke fornuftens stemme da hun giftet seg, tross advarsler og det som verter var, med en av fiendens soldater. Jeg var nyfødt og en del av bagasjen da foreldrene mine flyttet til fars hjemland. Det var et kultursjokk for mor å komme til den lille alpelandsbyen der det virket som om tiden hadde stått stille i århundrer. Og sjokket ble ikke mindre av at svigermoren hennes slett ikke hilste henne velkommen. Farmor var egentlig en liten og elskelig kvinne, men hun hadde hatt et tøft liv, og hun mente vel at far burde funnet seg en kone fra sitt eget hjemland og med samme religion. Han og familien hans var katolikker, mor protestant.

Far fikk ikke lange permisjonen før han måtte til fronten igjen, mens mor ble igjen med meg i svigermors hus. Farmor hadde tre sønner, og som enke var hun eneforsørger. Det kunne ikke ha vært lett, og nå ble det jo to munnar mer å mette. Mor kom fra en gård og hadde tidlig lært seg å arbeide, og desuten var hun ualminnelig flink med hendene sine. Det fikk hun bruk for nå.

Hun hadde tatt med noen matvarer hjemmefra, men det forsvant jo fort. Sukkeret, som burde

Mor giftet seg med en av fiendens soldater, en ung, tysk gutt, og flyttet til hans familie i en liten alpelandsby. Det ble noen harde år med sult og nød, i et stadig økende bomberegner fra de allierte. Til slutt orket ikke mor mer, og tok meg hjem til Norge. Jeg har funnet lykken i mitt voksne liv, men føler at det er på bekostning av en tapt barndom og et ødelagt liv for foreldrene mine . . .

vært brukt i barnegrøten, gikk med i kaffekoppen . . . Språkvaner var det også. Det hadde gått bra så lenge far var der, for han hadde lært seg godt norsk og kunne være tolk, men nå fikk mor pent lære seg å snakke et nytt språk. Det var ikke mye støtte og hjelp å få av svigerfamilien, så det eneste hun hadde å glede seg til var de få permisjonene far fikk.

Det var rasjonering på det lille som fantes av varer, og mor fikk venne seg til å gå med tiggerstaven. Det kunne bli et eple på ett sted, litt melk et annet, noe kom et tredje, og iblant fikk hun byttet til seg andre ting også. Hun var flink til alt håndarbeid, sydde kåper av ulltepper, rekket opp strikkeplagg, farget garnet og strikket nytt. Hun sydde til og med barnesko av gamle militærtelt!

Krigen gikk mot slutten, og dermed begynte bomberegnet. Foreldrene mine hadde omsider fått eget hus å bo i da, og det gjorde vel hverdagen litt lettere, men nå ble situasjonen midt sagt prekær for alle. De allierte flyene kom fra Italia og slapp den grusomme bombelasten sin over landsbyen som lå helt på tyskegrensen. Landsbyboerne søkte tilflukt i borgen som lå på en høyde midt i byen. De tykk veggene ga iallfall et inntrykk av trygghet . . . Et par ganger ble borgen bombet også, men antagelig ved en feiltagelse. Det var nok jernbanestasjonen som var det egentlige målet. Etter hvert gikk det rutine i å ta meg under én arm og vesken med litt mat under den andre, og så styrte

i ly innenfor borgmurene, har mor fortalt meg senere.

Tyskland falt. Krigen var over. Men nå kom de allierte styrkene strømmende og det var en blandet forsamling, for å si det mildt. Først delte de ut tyggegummi og sigaretter, og etterpå voldtok og ranet de. Mor kan virkelig bekrefte at Moravios «To kvinner» er tatt ut av virkeligheten. Selv måtte hun gjemme seg mang en gang for en amerikansk offiser som hadde lagt sin elsk på den unge, norske kvinnen. Jeg husker godt angsten og den evige uroen i denne tiden, og den dag i dag føler jeg panikk når jeg ser marsjerende soldater . . .

Far var blitt beordret til østfronten like før krigen endte, men fant ingen fra sitt kompani der. Det meldte han fra om, og fikk beskjed om å lete videre. Far var vel vitende om den skjebnen som ventet østfrontsoldatene da, så han reiste rett hjem og holdt seg skjult de siste ukene av krigen. Av gruppen hans var det bare to overlevende . . .

Mor lengtet mer og mer hjem til Norge. Hun hadde holdt kontakten med familien så godt det lot seg gjøre under krigen, og hun visste at alt var stort sett som før hjemme på gården. Hun mintes de sorgløse årene der, og nå følte hun at hun bare måtte hjem. Men så enkelt var det jo ikke. Myndighetene var helt klare på det punktet – ingen av Hitlers soldater var velkomne i Norge. Far kunne altså ikke være med. De så på

mor som en landsforræder, men til slutt fikk hun gjennom at hun i det minst kunne få komme hjem på ferie. Foreldrene hennes betalte billettene både for henne og meg, og måtte skrive under på at de påtok seg alt ansvar for oss.

Jeg husker denne reisen i hver minste detalj. Tyskland var fremdeles en eneste ruinhaug to år etter krigen, og alt lå mørkt og øde. Vi måtte overnatte i Hamburg, men det fantes ikke et hotell å se, og ikke hadde vi penger heller. Til slutt ble det to danske lotter som forbarmet seg over oss og lot oss overnatte i en bunker som var provisorisk omgjort til Røde Kors-senter. Derfra bar det videre via København til Norge. Vi kom frem til gården en kald novemberkveld.

Denne dagen kommer jeg heller aldri til å glemme. Det enorme kjøkkenet var så stappende fullt av folk! Jeg kjente ikke noen av dem, men alle skulle de klemme og ta meg på fanget. Det skremte meg, men jeg følte jo varmen fra dem også.

Bestefar orket ikke tanken på å sende oss nedover til fattigdommen og elendigheten igjen, og på den måten ble han årsak til at jeg ble norsk på godt og vondt.

Mor savnet naturlig nok ektemannen sin, og i de første årene her arbeidet hun intenst for at de kunne gjenforenes. Helst ville de at vi skulle bosette oss i Skandinavia, men det var hindere over alt. Det skulle aldri bli noe av. Og kjærlighetsbrevene gikk over til bitre ord og gjensidige beskyldninger som til slutt førte til skilsmisse.

- Jeg savnet deg helt forferdelig, fortalte far meg senere, - og hver eneste dag gjennom et helt år møtte jeg opp på stasjonen i håp om at dere skulle komme med toget. Dere kom aldri . . .

Det var vondt å høre ham snakke om det. Men den gangen var jeg for ung til å forstå hva noen av dem gikk gjennom. Jeg

Jeg glemmer aldri reisen hjem gjennom byer som fremdeles lå i ruiner. (Foto: GV-Press, NTB)

visste ikke da at savnet fikk far til å søke trøst i alkoholen og at han til og med forsøkte å ta livet av seg. Heldigvis mislyktes han i det forsøket, men det viser hvor ulykkelig han var.

Begge forsøkte også livet med nye partnere, og begge kranglet om foreldreretten til meg.

- Pass deg godt, sa mor hver gang jeg skule gå ut alene,
- snakk ikke med fremmede, og la for all ingen lokke deg med inn i en bill!

Jeg visste det ikke da, men det var kidnappere hun var redd for, at far skulle få noen til rett og slett å stjele meg for ham! Mor måtte omsider fortelle meg hva hun fryktet, og det var et sjokk for meg. Jeg savnet far, men jeg kunne ikke tenke meg å leve borte fra mor, en større tragedie enn det kunne jeg ikke tenke meg. Den reidselen satt i meg i årevis, og jeg fant mange fine skjulesteder i tilfelle far skulle dukke opp og forsøke å røve meg.

Som sagt søkte de begge lykken med nye partnere, men ingen

av dem fant noen sann lykke. Mor ønsket seg eget hjem, som rimelig var. Det gikk henne på nervene løs å bo som på nåde under samme tak som søstrene, svogeren og foreldrene sine. Jeg trivdes godt, og særlig ble bestemor en stor støtte for meg under oppveksten. Men likevel følte jeg meg alltid annerledes. Jeg hørte liksom til i to land og samtidig ingen steder. Det gjorde meg litt ensom og innesluttet. Noen få ganger fikk jeg ordet tyskerunge slengt etter meg også, men stort sett ble jeg akseptert i venneflokken.

Jeg var 14 år før jeg så far igjen. Da var han musiker med eget orkester og hadde et langvarig engasjement et sted i Sverige. Jeg gledet meg slik til dette møtet, men det ble dessverre en skuffelse. Jeg klarte ikke å slippe løs følelsene mine, og han gjorde det vel heller ikke.

De viktige barneårene sammen med to foreldre er tapt for meg for bestandig. De årene får jeg aldri igjen. Men i voksen alder fikk jeg

iallfall bedre kontakt med far igjen, og jeg har vært på besøk der mange, mange ganger. Det er både vonde og gode besøk. Den far jeg husket fra jeg bodde der, var jo ikke den samme lenger.

Far og mor kom aldri sammen igjen, men begge sier at de aldri skulle ha skiltet. Ingen av dem fant den store kjærligheten igjen med noen andre. Slik kan det gå...

Men mor fikk iallfall oppfylt drømmene sine når det gjaldt

meg. Jeg fikk en god utdannelse, og jeg giftet meg og ble lykkelig med min egen familie. Jeg burde være tilfreds med det, og det er jeg vel også. Men iblant tenker jeg tilbake, jeg føler at lykken jeg fant i mitt voksne liv, er på bekostning av en tapt barndom og et ødelagt liv for foreldrene mine.

Jeg kunne skrevet en hel bok om dette og særlig om årene i mitt andre fedreland, krigen, fattigdommen, men også gleden når mor og far var sammen og vi var tre glade mennesker.

Det sies at tiden leger alle sår. Jeg får tro på det. Men jeg vet at arrene alltid vil være der. ■

Skriv til OSS

Alle har vi opplevd noe vi aldri glemmer; en dramatisk hendelse, noe spennende, rørende eller gledelig som har festet seg på minnet for alltid. Del opplevelsene dine med andre lesere! Bidrag som blir brukt i bladet honoreres med inntil kr. 1000. Skriv til ALLERS, v/Wenche Jarn, postboks 250 Økern, 0510 Oslo 5. Merk konvolutten med enten «Dette glemmer jeg aldri» eller «Mitt kjæreste minne». Vi gleder oss til å høre fra deg.

Hilsen Wenche

FORTELLER ALLERS-LESERE FORTELLER